

Te orientează spre
performanță!

LIMBA ROMÂNĂ

Nicoleta Moldovan | Flora Abrudan

memorator

clase

1

2

3

4

SINAPSIS®

LIMBA ROMÂNĂ

Nicoleta Moldovan | Flora Abrudan

memorator

clasele

1-2-3-4

SINAPSIS®
www.sinapsis.ro

Copertă: Iuliu Duma

Design și DTP: Patricia Pușcaș

Redactor: Corina Țăranu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Memorator : Limba română : clasele I-IV /

Flora Abrudan, Nicoleta Moldovan.

- Cluj-Napoca : Sinapsis Publishing Projects, 2014

ISBN 978-606-8446-98-1

I. Moldovan, Nicoleta

811.135.1(075.33)

Cuprins

I. NOȚIUNI DE FONETICĂ.....	7
1. Alfabetul limbii române	7
Vocale	7
Consoane	7
2. Corespondența dintre sunet și literă	8
3. Grupurile de sunete	13
4. Vocale/consoane duble.....	14
5. Scrierea cu „m” înainte de „b” și „p”	16
6. Silaba	16
7. Cuvântul.....	17
Cuvinte cu același sens	17
Cuvinte cu sens opus	18
Cuvinte cu mai multe sensuri.....	19
Cuvinte „capcană”	20
Familia de cuvinte	22
Greșeli în exprimare.....	23
8. Propoziția.....	26
Tipuri de propoziție.....	26

II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE	28
1. Punctul.....	28
2. Semnul întrebării	28
3. Semnul exclamării.....	28
4. Virgula.....	29
5. Două puncte	32
6. Linia de dialog.....	33
7. Ghilimelele.....	33
8. Punctele de suspensie	34
III. ORTOGRAME	36
într-o/într-un.....	36
într-una/întruna.....	37
dintr-o/dintr-un.....	37
printr-o/printr-un.....	38
sa/s-a	38
sau/s-au	39
ia/i-a; iau/i-au	40
iar/i-ar	41
la/l-a.....	42
laș/l-aș.....	43

nea/ne-a	44
neam/ne-am	45
va/v-a	45
nai/n-ai	46
mai/m-ai	47
cel/ce-l	48
ceai/ce-ai	49
nu-l/n-o/nu-i	49
n-am/n-are/n-ați/n-am/n-aveți	50
IV. PĂRȚILE DE VORBIRE.....	52
1. Substantivul	52
a) Felul substantivelor	53
b) Numărul substantivelor	54
c) Genul substantivelor	59
2. Adjectivul	61
3. Pronumele	65
3.1. Pronumele personal.....	65
3.2. Pronumele personal de politețe	70
4. Verbul.....	74
a) Persoana și numărul verbului	74
b) Timpul verbului	76

5. Numeralul	89
V. PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE	97
1. Părți principale de propoziție	98
a) Subiectul	98
b) Predicatul	103
c) Acordul predicatului cu subiectul	108
2. Părțile secundare de propoziție	110
a) Atributul	110
b) Complementul	113
3. Schema propoziției	116
VI. REDACTAREA UNUI TEXT	118
1. Compunerea	118
2. Biletul	120
3. Felicitarea	121
4. Invitația	122
5. Vederea sau cartea poștală	123
6. Scrisoarea	125
VII. TRANSFORMAREA TEXTULUI DIALOGAT ÎN POVESTIRE	126

I. NOȚIUNI DE FONETICĂ

① Alfabetul limbii române

▶ Litere Mari

A Ă Â B C D E F G H I Î J K L M N
O P Q R S Ș T Ț U V W X Y Z

▶ Litere Mici

a ă â b c d e f g h i î j k l m n o p
q r s ș t ț u v w x y z

Vocalele = sunetele care se pot rosti fără ajutorul altor sunete și pot alcătui singure silabe.

a, e, i, o, u, ă, î, â, y

Consoanele = sunetele care se rostesc cu ajutorul altor sunete (vocale) și nu pot alcătui singure silabe.

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, t, ț, v, w, x, z.

② Corespondența dintre sunet și literă

Litera = semnul grafic al unui sunet.

- Atunci când pronunțăm avem **sunete**, iar atunci când scriem, acestea devin **litere**.
- În general, în limba română, o literă transcrie un singur sunet.

ex: *car* – 3 litere, 3 sunete

tulpină – 7 litere, 7 sunete

► Cazuri speciale:

- **litera „x”** – notează două sunete astfel:

→ grupul de sunete **cs** în cuvinte ca:
axă, pix, expert, excursie, excelent.

ex. *axă* – 3 litere, 4 sunete (**x** se pronunță **cs**)

→ grupul de sunete **gz** în cuvinte ca:
examen, auxiliar, exact, exercițiu, există.

ex. examen – 6 litere, 7 sunete (**x** se pronunță **gz**)

▶ **Atenție!**

1) a) *fix – fiçși*

ortodox – ortodocçși

complexx – complecçși

b) *ruçsac, îmbâçsit, cocs, sconçs etc.*

2) Despărțirea în silabe a cuvintelor care conțin „**x**”:

– **x** urmat de vocală → formează silabă împreună cu vocala de după el.

$$e - \overset{V}{\underline{x}a} - men$$

$$re - la - \overset{V}{\underline{x}at}$$

e - xer - ci - țiu

e - xact

- **x** urmat de consoană → nu formează silabă împreună cu consoana; consoana trece în silaba următoare.

ex - ^Ctem - po - ral

ex - ^Ctra - or - di - nar

ne - ex - ^Cpe - ri - men - tat

- grupurile de litere **ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi**

Aceste grupuri de litere notează un singur sunet.

ex. ceas - 4 litere, 3 sunete

unchi - 5 litere, 3 sunete

gheață - 6 litere, 4 sunete

► **Află mai multe!**

O silabă trebuie să conțină în mod obligatoriu o vocală. Dacă în silaba ce conține un grup de litere nu există o altă vocală, „e” sau „i” sunt vocale și se consideră sunete separate.

ex. Compară:

ceas – 4 litere, 3 sunete (a = vocală)

cu

cer – 3 litere, 3 sunete (e = vocală).

• **Literele î/â**

Același sunet „î” poate fi redat prin litere diferite:

î

a) la începutul și sfârșitul cuvântului;

ex. *î*nainte, cobor^î

b) în cuvintele compuse de forma:

*reî*ntâlni = re + *î*ntâlni

*neî*nceput = ne + *î*nceput

â în interiorul cuvântului: *pârâ*u, *dâ*nsul, *râ*s.

- **Literele i/y**

Același sunet „i” poate fi redat prin litere diferite:

i : *i*arbă, *v*is, *i*ar, *i*ac.

y : *y*ankeu, *y*ală, *y*oga.

- **Literele v/w**

Același sunet „v” poate fi redat prin litere diferite:

v : *v*ulpe, *v*oi, *v*arză.

w : *w*at.

- **Literele c/k**

Același sunet „c” poate fi redat prin litere diferite:

c : *c*arte, *c*opil, *c*ub.

k : *k*arate, *k*oala.

3 Grupurile de sunete

Grupurile de sunete **oa**, **ea**, **ia**, **ie**, **ua**, **uă**, **oai**, **eau**, **iau**, **iai**, **ioa** se pronunță în **aceeași silabă**.

oa: oa-se, oa-re

ea: deal, rea

ia: iar-bă, iar-nă

ie: ie-pu-re, ca-iet

ua: ro-ua, (a) do-ua

uă: o-uă, no-uă

oai: le-oai-că, brân-zoai-că

eau: do-reau, ci-teau

iau: plă-nu-iau, în-cu-iau

iai: tă-iai, tră-iai, vo-iai

ioa: cre-ioa-ne, lă-cri-mioa-ră

▶ **Află mai multe!**

Grupul de două sunete se numește **DIFTONG**, iar cel de trei sunete se numește **TRIFTONG**.

4 Vocale/consoane duble

a) **nn** : în cuvinte compuse de forma:

în + nor → *înnorat*

în + nod → *înnodat*

în + nămol → *înnămolit*

▶ Atenție!

înot și nu **înn**ot, pentru că nu este cuvânt compus

b) **cc** : *acc*elerat, *acc*ent, *acc*ident, *succ*es

c) **ee** : *id*ee, *alee*, *orhidee*, *moschee*, *licee*

d) **oo** : *alcoo*l, *coo*perativă, *zoo*logică

e) **ii** : *fiic*ă, *scrii*tor, *viit*ură, *viit*or

Notă: În cazul despărțirii în silabe, atât vocalele duble, cât și consoanele duble se despart, făcând parte din silabe diferite.

ex: în-no-rat

aç-çi-dent

a-le-e

zo-o-lo-gi-că

fi-i-că

▶ **Află mai multe!**

Vocalele duble, pronunțate în silabe diferite, formează **HIATUL**.

ex. *licee* → *li-ce-e* – HIAT

copii → *co-pii* – nu e HIAT (cele două vocale fac parte din aceeași silabă)

5 Scrierea cu „m” înainte de „b” și „p”

Înainte de „b” și „p” scriem întotdeauna „m”.

ex: **mp** : împărat, împodobit, împădurit

mb : îmbrăcat, îmbujorat, îmbobocit

6 Silaba

- este sunetul (vocală) sau grupul de sunete ce cuprinde în mod obligatoriu o vocală și numai una;
- se pronunță printr-o singură deschidere a gurii;

V V

ex: e – lev → 2 silabe

V V V V

în – vă – ță – tor → 4 silabe

- parte componentă a unui cuvânt.

7 Cuvântul

- este unitatea de bază a unei limbi;
- are două părți:
 - a) literele/sunetele din care este alcătuit;
 - b) sensul/semnificația/înțelesul.

ex: cuvântul *iubire*:

- este format din literele: *i, u, b, i, r, e*;
- sensul = sentiment de dragoste față de o persoană.

► Cuvinte cu același sens

- cuvinte cu formă diferită (adică se scriu diferit), dar cu sens (înțeles) identic sau asemănător.

ex: *zăpadă* = *nea* = *omăt*

fericit = *bucuros* = *vesel*

a râde = *a zâmbi*

prietenesc = *amical*

repede = *iute*

▶ **Află mai multe!**

Aceste cuvinte poartă numele de **SINONIME**.

▶ **Cuvinte cu sens opus**

- cuvinte cu formă diferită și cu sens total opus.

ex: *alb* ≠ *negru*

noapte ≠ *zi*

a închide ≠ *a deschide*

bucurie ≠ *tristețe*

▶ **Află mai multe!**

Acest tip de cuvinte se numesc **ANTONIME**.

► Cuvinte cu mai multe sensuri

- unele cuvinte pot avea mai multe sensuri

ex: *lac* → apă stătătoare:
Barca plutește pe lac.

→ oă pentru unghii:
M-am dat cu lac roșu.

nouă → nu e veche:
Am o rochie nouă.

→ numeral (număr):
Am nouă ani.

→ pronume:
Nouă ne place ciocolata.

Alte exemple: *broască, car, poartă, leu, ochi, sare, toc.*

► Află mai multe!

1. Acest tip de cuvinte se numesc **OMONIME.**

2. Tot în categoria omonimelor se încadrează și cuvintele de tipul:

- *acéle – ácele* (diferă pronunția);

Acéle fete sunt harnice.

Ácele de cusut s-au rupt.

- *háină – haínă*

Am o háină nouă.

Ea este o persoană haínă. (rea)

- *copii – cópii*

Am trei copii.

Am de făcut niște cópii xerox.

► Cuvinte „capcană”

- cuvinte aproape identice ca formă (diferă o singură literă), dar cu sensuri diferite;

ex: *pronume*
↑
parte
de vorbire (el)

–

prenume
↑
parte a numelui
unei persoane
(Mihai)

familial
↑
ceea ce ține
de familie

–

familiar
↑
cunoscut,
obișnuit,
apropiat

literar
↑
ceea ce ține
de literatură

–

literal
↑
literă cu literă,
cuvânt cu
cuvânt

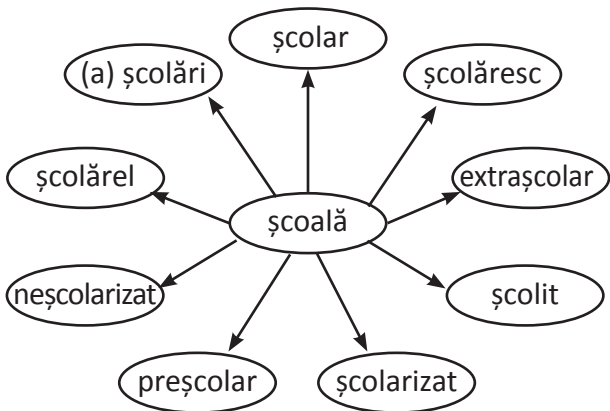
▶ **Află mai multe!**

Acest tip de cuvinte poartă numele de
PARONIME.

► Familia de cuvinte

- *familia de cuvinte* sau *familia lexicală* reprezintă totalitatea cuvintelor înrudite ca sens;
- se formează pornind de la un anumit cuvânt.

ex: familia lexicală a cuvântului *școală*

► Greșeli în exprimare

- **Pleonasmul** = constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor expresii cu același sens.

ex: *a avansa înainte*

babă bătrână

a relua din nou

a repeta încă o dată

a urca sus

a urma în continuare

a reveni din nou

a coborî jos

A reluat din nou de unde a rămas. (PLEONASM)

A reluat de unde a rămas. (CORECT)

- **Cacofonia** = alăturarea supărătoare auzului a unor silabe.

ex: *Regret că colegii mei nu acceptă.*

Locuința lui este la fel ca casa mea.

Azi facem oră la laborator.

Florile le culeg eu.

Notă!

1. Folosirea virgulei între cele două silabe nu este recomandată, deoarece nu schimbă cu nimic situația, silabele rămânând alăturate.

ex: *Regret că, colegii mei nu acceptă.*

2. Evitarea cacofoniei se poate face schimbând ordinea cuvintelor sau intercalând un alt cuvânt între cele care creează probleme.

ex:

- Regret că colegii mei nu acceptă. →

CACOFONIE

- Regret că nu acceptă colegii mei.
- Regret că acum colegii mei nu acceptă.

8 Propoziția

- e o succesiune de cuvinte legate între ele prin înțeles, care comunică o idee;
- e o comunicare spusă sau scrisă realizată cu ajutorul unui singur predicat.

► Tipuri de propoziții

a) după numărul cuvintelor:

→ **propoziție simplă:**

Copilul aleargă.

(alcătuită doar din subiect și predicat)

Plouă. Tună. Fulgeră.

(alcătuită doar din predicat)

→ **propoziție dezvoltată:**

Copilul vesel aleargă repede.

(pe lângă subiect și predicat mai are și alte părți de propoziție)

b) după formă:

→ **propoziție afirmativă:**

Andreea citește.

→ **propoziție negativă:**

Andreea nu citește. (apare negația *nu*)

c) după ceea ce comunică:

→ **propoziție enunțiativă** (are la final punct):

El are trei ani.

→ **propoziție interogativă** (are la final semnul întrebării):

Câți ani ai?

→ **propoziție exclamativă** (are la final semnul exclamării):

Ce rochie frumoasă porți!

II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

1. **Punctul [.]** este semnul grafic care marchează sfârșitul unei propoziții enunțiative.

Exemplu: *Copilul aleargă.*

2. **Semnul întrebării [?]** marchează sfârșitul unei propoziții interogative.

Exemplu: *Unde mergi?*

3. **Semnul exclamării [!]** marchează sfârșitul unei propoziții exclamative:

- o urare: *La mulți ani!*
- un salut: *Bună ziua!*
- un îndemn: *Mergi mai încet!*
- o poruncă: *Fii mai atent!*
- o mirare: *Ce bine e în vacanță!*

- o rugăminte: *Te rog, dă-mi caietul!*
- o bucurie: *Ura, a venit vacanța!*
- o strigare: *Maria!*

4. Virgula [,] marchează o pauză în vorbire.

Se folosește virgula:

- Între elementele unei enumerări dacă nu este utilizat cuvântul „și”:
Am cules mere, pere și prune.
- Pentru a despărți de restul propoziției numele persoanei căreia mă adresez:
 - *Ioane, vino repede!*
 - *Hai, Ioane, ajută-mă!*
 - *Vino cu mine, Ioane!*

- Pentru a separa cuvinte sau grupuri de cuvinte care completează vorbirea cuiva:
 - *Am să vin mâine, a zis Mara.*
- Între cuvintele care afirmă sau neagă ceva și restul propoziției:
 - *Da, vreau prăjitură.*
 - *Nu, n-am plâns la doctor.*
- În fața cuvintelor **iar** și **dar** cu condiția să nu aibă înțelesul de „din nou” sau „cadou”.

*Eu merg la munte, **iar** tu mergi la mare.*

*Îmi place înghețata, **dar** nu cu alune.*

NU se folosește virgula:

- Lângă cuvântul „și”.

Am văzut tigri, lei și elefanți.

- Între subiect și predicat.

S P

Copilul învață.

- Între un cuvânt și însușirea sa (substantiv și adjectiv)

Creionul albastru e rupt.

subst.

adj.

5. Două puncte [:] se folosesc în următoarele situații:

- înaintea unei enumerări:

Elevii au în penare: creioane, radiere, stilouri.

- înaintea unei explicații:

Adevărul este acesta: am uitat să-mi fac tema.

- înainte de cuvintele unei persoane:

Atunci zmeul a spus:

— *Simt miros de om aici!*

- înaintea citării unui text sau a unui proverb:

Vorba proverbului: „Cine fuge după doi iepuri nu prinde niciunul.”

6. Linia de dialog [-] arată că urmează cuvintele unei persoane.

În cazul în care mai multe persoane poartă un dialog, în fața cuvintelor fiecăreia se pune linia de dialog.

— *Salut, George!*

— *Salut, Paul!*

— *Vii în parc?*

— *Poate mai târziu.*

7. Ghilimelele [„”] sunt semne de punctuație folosite pentru a marca un fragment reprodus întocmai cum a fost spus sau scris de cineva.

— Cătălin zice: „Du-te, Andrei, și te culcă.”

▶ **Află mai multe!**

Pentru citatele din interiorul altui citat se vor folosi **ghilimelele unghiulare** [« »].

Ziarul relatează că „publicul a scandat «bravo» pînă ce soprana a ieșit de pe scenă”.

8. Punctele de suspensie [...]

- indică o întrerupere a vorbirii:

A fost odată... o prințesă.

- marchează lipsa unui fragment dintr-un citat.

„Lizuca deschise ochii. [...] Boarea dimineții mîna pînă la copilă murmurul prisăcii și mirosul de flori.”

Textul complet era:

„Lizuca deschise ochii. Văzu chilioara albă și pătișorul curat sub poclăzi. Pe fereastra deschisă năvălea soarele. Perdeluțele de borangic fâlfâiau ușor. Boarea dimineții mâna până la copilă murmurul prisăcii și mirosul de flori.”

Mihail Sadoveanu - „Dumbrava minunată”

III. ORTOGRAME

Ortogramele sunt construcții alcătuite din două cuvinte diferite rostite în aceeași silabă. În scris, rostirea în aceeași silabă a celor două cuvinte se marchează folosind *cratima* sau *liniuța de unire* [-].

▶ **într-o/într-un**

Construcțiile **într-o/într-un** se scriu întotdeauna cu cratimă, deoarece sunt alcătuite din două cuvinte diferite:

în + o → într-o

exemplu: *Am pus apă **într-o** găleată.*

în + un → într-un

exemplu: *Torn suc **într-un** pahar.*

▶ într-una/întruna

într-una

Se scrie cu liniuță de unire când are sensul de „în una”;

Într-una din zile, voi merge la teatru.

întruna

Se scrie într-un cuvânt atunci când are sensul de „mereu”.

De când a venit, a plâns întruna.

▶ dintr-o/dintr-un

Construcțiile **dintr-o/dintr-un** se scriu întotdeauna cu cratimă, deoarece sunt alcătuite din cuvinte diferite care se rostesc în aceeași silabă:

din + o → dintr-o

exemplu: *Am turnat apă **dintr-o** găleată.*

din + un → dintr-un

exemplu: *Torn suc **dintr-un** pahar.*

▶ **printr-o/printr-un**

Construcțiile **printr-o/printr-un** se scriu întotdeauna cu cratimă, deoarece sunt alcătuite din două cuvinte diferite:

prin + o → printr-o

exemplu: *Ei trec **printr-o** poiană.*

prin + un → printr-un

exemplu: *Leul a sărit **printr-un** inel de foc.*

▶ **sa/s-a**

sa

Se scrie într-un cuvânt când poate fi înlocuit cu „(a) ei” sau „(a) lui”

Cartea **sa** e nouă.

Cartea **lui** e nouă.

Cartea **ei** e nouă.

s-a

Se scrie cu cratimă când urmează o acțiune;
sunt două cuvinte diferite care se rostesc în
aceeași silabă.

El **s-a** dus la școală.

Ea **s-a** culcat devreme.

sau/s-au

sau

Se scrie într-un cuvânt când poate fi înlocuit
cu „ori”.

Vrei lapte **sau** ceai?

Vrei lapte **ori** ceai?

s-au

Se scrie cu cratimă când urmează o acțiune; sunt două cuvinte diferite care se rostesc în aceeași silabă:

*Ele **s-au** distrat la petrecere.*

*Ei **s-au** jucat fotbal.*

▶ **ia/i-a și iau/i-au**

ia, iau

Se scriu într-un cuvânt când se referă la acțiunea de „a lua” (forme ale verbului „a lua”).

*Eu **iau** un măr.*

*El **ia** un măr.*

*Ea **ia** un măr.*

*Ei **iau** un măr.*